

15 -ാം കേരള നിയമസഭ

14 -ാം സമ്മേളനം

നക്ഷത്രചിഹ്നമിട്ട ചോദ്യം നം. 258

08-10-2025 - ൽ മറുപടിയ്ക്ക്

തീർത്ഥാടക ടൂറിസം പദ്ധതി

ചോദ്യം		ഉത്തരം	
പ്രൊഫ. ആബിദ് ഹുസൈൻ തങ്ങൾ , ശ്രീ. എൻ. എ. നെല്ലിക്കുന്ന്, ശ്രീ. എൻ. ഷംസുദ്ദീൻ, ശ്രീ. കെ. പി. എ. മജീദ്		ശ്രീ. പി.എ.മുഹമ്മദ് റിയാസ് (പൊതുമരാമത്ത്-വിനോദസഞ്ചാര വകുപ്പ് മന്ത്രി)	
(എ)	സംസ്ഥാനത്ത് തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രങ്ങളെയും സാംസ്കാരിക കേന്ദ്രങ്ങളെയും ബന്ധിപ്പിച്ച് ടൂറിസം പദ്ധതികൾ നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ടോയെന്ന് അറിയിക്കുമോ;	(എ)	തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രങ്ങളെ ബന്ധിപ്പിക്കുന്നതിനായി സംസ്ഥാനത്തെ പ്രധാനപ്പെട്ട ആരാധനാലയങ്ങളിൽ തീർത്ഥാടന സൗകര്യങ്ങൾക്കായി അമിനിറ്റി സെന്റർ ഉൾപ്പെടെയുള്ള അടിസ്ഥാന സൗകര്യങ്ങൾ വകുപ്പ് ആവിഷ്കരിച്ച് നടപ്പിലാക്കി വരുന്നുണ്ട് . തീർത്ഥാടന ടൂറിസം പ്രോത്സാഹിപ്പിക്കുന്നതിനായി വകുപ്പ് തത്വമസി എന്ന പേരിലും നിരവധി പദ്ധതികൾ ആവിഷ്കരിച്ച് നടപ്പിലാക്കിയിട്ടുണ്ട് . തലശ്ശേരി പൈതൃക പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി കണ്ണൂർ, വയനാട് ജില്ലകളിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് 8 പദ്ധതി പ്രവർത്തികൾ പൂർത്തീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 2 പദ്ധതികൾ പുരോഗമിച്ചുവരുന്നു. കിഫ്ബി മുഖാന്തരം തലശ്ശേരി പൈതൃക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി 10 പദ്ധതികൾ പൂർത്തീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 18 പദ്ധതികൾ പുരോഗമിച്ചു വരുന്നു. തീർത്ഥാടക - പൈതൃക ടൂറിസത്തിന്റെ ഭാഗമായി നടപ്പിലാക്കിയ പദ്ധതികൾ <u>അനുബന്ധമായി</u> ചേർക്കുന്നു. സാംസ്കാരിക കേന്ദ്രങ്ങളെ ബന്ധിപ്പിച്ചുകൊണ്ട് മലബാർ ലിറ്റററി സർക്യൂട്ട് എന്ന പദ്ധതി വകുപ്പ് ആവിഷ്കരിച്ചിട്ടുണ്ട് . മലയാളത്തിലെ പ്രതിഭാശാലികളായ എഴുത്തുകാരായ തുഞ്ചത്ത് എഴുത്തച്ഛൻ, വൈക്കം മുഹമ്മദ് ബഷീർ, ഒ.വി.വിജയൻ, എം.ടി. വാസുദേവൻ നായർ തുടങ്ങിയ എഴുത്തുകാരായും മലബാറിലെ സാംസ്കാരിക പ്രവർത്തനങ്ങളുമായും അഭേദ്യമായി ബന്ധമുള്ള സ്ഥലങ്ങൾ ഉൾപ്പെടുത്തിയാണ് പദ്ധതി വിഭാവനം ചെയ്തിട്ടുള്ളത് . പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി കോഴിക്കോട് വൈക്കം മുഹമ്മദ് ബഷീർ സ്മാരകം

		നിർമ്മാണം പുരോഗമിക്കുന്നു. പദ്ധതിയുടെ ഒന്നാംഘട്ട പ്രവർത്തനങ്ങൾ പുരോഗമിക്കുന്നു. കൂടാതെ കേന്ദ്ര ടൂറിസം മന്ത്രാലയത്തിന്റെ സ്വദേശ് ദർശൻ സ്കീമിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി ശ്രീപത്മനാഭ- ആറന്മുള ആസ് എ സ്പരിചൽ സർക്യൂട്ട് എന്ന പദ്ധതിക്കും ശബരിമല - എരുമേലി - പമ്പ - സന്നിധാനം ആസ് എ സ്പരിചൽ സർക്യൂട്ട് എന്ന പദ്ധതിക്കും അനുമതി ലഭിക്കുകയും ആയത് പൂർത്തീകരിക്കുകയും ചെയ്തിട്ടുണ്ട് . കൂടാതെ സ്വദേശ് ദർശൻ സ്കീമിന്റെ ഉപപദ്ധതിയായ ചലഞ്ച് ബയിസിഡ് ഡെസ്റ്റിനേഷൻ ഡെവലപ്പ്മെന്റ് സ്കീമിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി തലശ്ശേരി - ദി സ്പരിചൽ നെക്സിസ് എന്ന പദ്ധതിയ്ക്ക് 25 കോടി രൂപയുടെ കേന്ദ്ര അനുമതി ലഭ്യമായിട്ടുണ്ട് . പദ്ധതി പ്രവർത്തികൾ നടന്നുവരുന്നു.
(ബി)	പ്രസ്തുത പദ്ധതികൾക്ക് കേന്ദ്ര സഹായം ലഭിക്കുന്നുണ്ടോയെന്ന് വെളിപ്പെടുത്തുമോ;	(ബി) കേന്ദ്ര സർക്കാരിന്റെ “സ്വദേശ് ദർശൻ സ്കീമിൽ” ഉൾപ്പെടുത്തി ശ്രീപത്മനാഭ- ആറന്മുള ആസ് എ സ്പരിചൽ സർക്യൂട്ട് എന്ന പദ്ധതിയ്ക്കായി കേന്ദ്ര സർക്കാരിൽ നിന്ന് Rs.78.07 ലക്ഷം രൂപയുടെയും, ശബരിമല - എരുമേലി - പമ്പ - സന്നിധാനം ആസ് എ സ്പരിചൽ സർക്യൂട്ട് എന്ന പദ്ധതിയ്ക്കായി കേന്ദ്ര സർക്കാരിൽ നിന്ന് Rs.46.53 ലക്ഷം രൂപയുടെ അനുമതി ലഭിച്ചിരുന്നു. ആയത് പ്രവർത്തികൾ പൂർത്തിയാക്കിയിട്ടുണ്ട് . കൂടാതെ “സ്വദേശ് ദർശൻ സ്കീമിന്റെ” ഉപപദ്ധതിയായ “ചലഞ്ച് ബയിസിഡ് ഡെസ്റ്റിനേഷൻ ഡെവലപ്പ്മെന്റ് സ്കീമിൽ” ഉൾപ്പെടുത്തി തലശ്ശേരി - ദി സ്പരിചൽ നെക്സിസ് എന്ന പദ്ധതിയ്ക്ക് 25 കോടി രൂപയുടെ കേന്ദ്ര അനുമതി ലഭ്യമായിട്ടുണ്ട് . പദ്ധതി പ്രവർത്തികൾ നടന്നുവരുന്നു.
(സി)	കേന്ദ്ര സഹായത്തോടെ കൂടുതൽ തീർത്ഥാടക ടൂറിസം പദ്ധതികൾ ആരംഭിക്കുന്നതിന് നടപടി സ്വീകരിക്കുമോ;	(സി) കേന്ദ്ര ടൂറിസം മന്ത്രാലയത്തിന്റെ “പ്രസാദ് സ്കീമിൽ” ഉൾപ്പെടുത്തി തീർത്ഥാടന ടൂറിസം പദ്ധതികൾക്ക് അനുമതി ലഭിക്കുന്നതിനായി താഴെ പറയുന്ന 4 പദ്ധതികൾ സമർപ്പിച്ചിട്ടുണ്ട്. • സെന്റ് തോമസ് ഇന്റർനാഷണൽ ക്രൂയിൻ, മലയാറ്റൂർ അണ്ടർ പ്രസാദ് സ്കീം - പദ്ധതി തുക 29.91 കോടി രൂപ • ചേരമൻ ജമാ മസ്ജിദ്, കൊടുങ്ങല്ലൂർ, തൃശ്ശൂർ - പദ്ധതി തുക 4.29 കോടി രൂപ • ഡെവലപ്പ്മെന്റ് ഓഫ് റിലീജിയസ് സെന്റേഴ്സ് അറ്റ് പെരുമ്പാവൂർ ഇൻ എണാകളം ഡിസ്ട്രിക്ട് - പദ്ധതി തുക 7 കോടി രൂപ • റീമാജിനിംഗ് ദി ടെമ്പിൾ ടൗൺ ഇരിങ്ങാലക്കുട ഫോർ എൻഹാൻസിംഗ് പിൽഗ്രിമേജ് ടൂറിസം - പദ്ധതി തുക 4.01 കോടി രൂപ

(ഡി)	മലബാർ മേഖലയിലെ തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി ഈ പദ്ധതി വിപുലീകരിക്കാൻ നടപടി സ്വീകരിക്കുമോ; വിശദമാക്കുമോ?	(ഡി) മലബാർ മേഖലയിലെ തീർത്ഥാടന കേന്ദ്രങ്ങളെ ഉൾപ്പെടുത്തി തലശ്ശേരി പൈതൃക പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി കണ്ണൂർ, വയനാട് ജില്ലകളിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരിന്റെ ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് 8 പദ്ധതി പ്രവർത്തികൾ പൂർത്തീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 2 പദ്ധതികൾ പുരോഗമിച്ചുവരുന്നു. കിഫ്ബി മുഖാന്തരം തലശ്ശേരി പൈതൃക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തി 10 പദ്ധതികൾ പൂർത്തീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. 18 പദ്ധതികൾ പുരോഗമിച്ചു വരുന്നു. കൂടാതെ “സ്വദേശ് ദർശൻ സ്കീമിന്റെ” ഉപപദ്ധതിയായ “ചലഞ്ച് ബയിസിഡ് ഡെസ്റ്റിനേഷൻ ഡെവലപ്പ്മെന്റ് സ്കീമിൽ” ഉൾപ്പെടുത്തി തലശ്ശേരി – ദി സ്പിരിച്ചൽ നെക്സിസ് എന്ന പദ്ധതിയ്ക്ക് 25 കോടി രൂപയുടെ കേന്ദ്ര അനുമതി ലഭ്യമായിട്ടുണ്ട് . പദ്ധതി പ്രവർത്തികൾ നടന്നുവരുന്നു.
------	--	--

സെക്ഷൻ ഓഫീസർ

ഭാവൻകുർ ഹെരിറ്റേജ് പദ്ധതി

ഭാവൻകുർ ഹെരിറ്റേജ് പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി തിരുവനന്തപുരം നഗരത്തിലെ തെരഞ്ഞെടുക്കപ്പെട്ട 30 പൈതൃക കെട്ടിടങ്ങളുടെ മുൻവശം ദീപാലങ്കാര പ്രവൃത്തികൾ ചെയ്യുന്നതിനായി തലസ്ഥാന നഗരിയിൽ 5 സോണുകളിലായി 35.60 കോടി രൂപയുടെ ഭരണാനുമതി ലഭ്യമാകുകയും അതിൽ 27 പൈതൃക കെട്ടിടങ്ങളുടെ ഇലക്ട്രിഫിക്കേഷൻ പ്രവൃത്തികൾ പൂർത്തീകരിച്ചിട്ടുണ്ട്. പ്രസ്തുത പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെട്ട കെട്ടിടങ്ങൾ ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

- പബ്ലിക് ഓഫീസ് കെട്ടിടം
- കനകക്കുന്ന് പാലസ്
- കെറ്റിഡിസി മാസ്കറ്റ് ഹോട്ടൽ
- സി എസ് ഐ ക്രൈസ്റ്റ് ചർച്ച്
- ഫൈൻ ആർട്സ് കോളേജ്
- നേപ്യർ മ്യൂസിയം
- സ്റ്റേറ്റ് സെൻട്രൽ ലൈബ്രറി
- യൂണിവേഴ്സിറ്റി കോളേജ്
- ഗവ. കോളേജ് ഹോസ്റ്റൽ ഫോർ മെൻ
- LMS വിൽസ് ഹോസ്റ്റൽ ഫോർ മെൻ
- ഇടക മാറ്റിർ മെമ്മോറിയൽ ചർച്ച്
- സെൻറ് ജോസഫ് ചർച്ച്
- കണ്ണിമാറാ മാർക്കറ്റ് ഗേറ്റ്
- എജി ഓഫീസ്
- ഈസ്റ്റ് ഫോർട്ട്
- പഴവങ്ങാടി കോട്ട
- വെട്ടിമുറിച്ച് കോട്ട
- ശ്രീവരാഹം കോട്ട
- വെസ്റ്റ് ഫോർട്ട് ഗേറ്റ്
- സാൻസ്ക്രിറ്റ് ഡിപ്പാർട്ട്മെന്റ് ഓഫ് യൂണിവേഴ്സിറ്റി കോളേജ്
- ട്രിഡാ ഓഫീസ് കെട്ടിടം
- കേരള മ്യൂസിയം ഓഫ് ആർട് & ഹിസ്റ്ററി
- പോലീസ് ഹെഡ്ക്വോട്ടേഴ്സ്
- ബാങ്ക് ഹൗസ്
- ശ്രീ. ശക്തി വിനായക ടെമ്പിൾ
- പാളയം ജുമാ മസ്ജിദ്
- സുന്ദരവിലാസം പാലസ്

സംസ്ഥാന സർക്കാരിനെ ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ച് നടപ്പിലാക്കുന്ന പദ്ധതികൾ

തലശ്ശേരി പൈതൃക പദ്ധതിയുടെ ഭാഗമായി കണ്ണൂർ, വയനാട് ജില്ലകളിൽ സംസ്ഥാന സർക്കാരിനെ ഫണ്ട് ഉപയോഗിച്ചിട്ടുള്ള പദ്ധതികളുടെ വിവരം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

നിർവ്വഹണം പൂർത്തീകരിച്ച പദ്ധതികൾ

- കൊട്ടിയൂർ ടെമ്പിൾ - ടൂറിസം സ്പീരിയൻസ് സ്കീം
- സെന്റ് ജോൺസ് ആംഗ്ലിക്കൻ ചർച്ച് -സ്കീം ഡെവലപ്പ്മെന്റ് & ലാൻഡ് സ്കേപ്പ് ഡിസൈൻ
- ഗുണ്ടർട്ട് ബംഗ്ലോ -ഡെവലപ്മെന്റ് ഓഫ് മ്യൂസിയം കമ്പോണൻസ്
- തൊടിക്കുളം ടെമ്പിൾ ഡെവലപ്പ്മെന്റ് ഓഫ് മ്യൂസിയം ഓഫ് മ്യൂസിയം വിത്ത് മ്യൂസിയം അമിനിറ്റീസ്-
- മൂദംഗ ശൈലേശ്വരി ടെമ്പിൾ ഡെവലപ്പ്മെന്റ് ഓഫ് - പഴശ്ശി മ്യൂസിയം & ഗ്യാലറി
- ഡെവലപ്മെന്റ് ഓഫ് മക്രേരി ടെമ്പിൾ - മ്യൂസിയം ഓഫ് മ്യൂസിക്
- വള്ളിയൂർക്കാവ് - വിപണ കേന്ദ്രത്തിന്റെയും പ്രദർശന ശാലയുടെയും വികസനം
- താഴെ അങ്ങാടി തെരുവ് വികസനം

പദ്ധതി നിർവ്വഹണം പുരോഗമിക്കുന്നവ

- ജഗന്നാഥ ടെമ്പിൾ - മ്യൂസിയം ഓഫ് ആർട്ട് & സോഷ്യൽ റിഫോമ്സ്

കിഫ്ബി ഫണ്ട് മുഖേന നടപ്പിലാക്കുന്ന പദ്ധതികൾ

കിഫ്ബി മുഖാന്തിരം തലശ്ശേരി പൈതൃക പദ്ധതിയിൽ ഉൾപ്പെടുത്തിയ പദ്ധതികളുടെ വിവരം ചുവടെ ചേർക്കുന്നു.

നിർവ്വഹണം പൂർത്തീകരിച്ച പദ്ധതികൾ

- അണ്ടലൂർക്കാവ്
- കൊട്ടിയൂർ ശിവ ക്ഷേത്രം സ്കീംസ്കേപ്പ്
- മക്രേരി ക്ഷേത്രം സുബ്രമണ്യ ക്ഷേത്രം
- ജഗന്നാഥ ക്ഷേത്രം
- പിണ്ടലി കളരി ഹൗസ്
- ഇല്ലിക്കുന്ന് ചർച്ച്
- ശ്രീ ചിറക്കൽ കാവ് ഭഗവതി ക്ഷേത്രം വള്ളിയൂർക്കാവ് ക്ഷേത്രം
- വൈരിഘാതകൻ

പദ്ധതി നിർവ്വഹണം പുരോഗമിക്കുന്നവ

- പുരളി മല ക്ഷേത്രം
- ശ്രീ ഊർപ്പുഴച്ചിക്കാവ് ക്ഷേത്രം
- ജഗന്നാഥ ക്ഷേത്രം മ്യൂസിയം വർക്ക്
- കൊട്ടിയൂർ ക്ഷേത്രം - ടൂറിസ്റ്റ് അമിനിറ്റീസ്
- കതിരൂർ സൂര്യനാരായണ ക്ഷേത്രം
- തിരുവെങ്ങാട് ക്ഷേത്രം
- കക്കളങ്ങര മോസ്ക്
- പഴശ്ശി സ്മൃതി മണ്ഡപം

- മുസിരീസ് പൈതൃക പദ്ധതി

പുനരുദ്ധാരണ പ്രവർത്തനങ്ങൾ

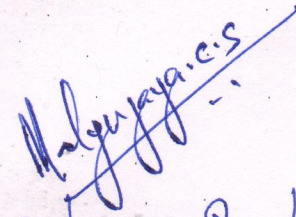
- അടിസ്ഥാന സൗകര്യ വികസനം**

- കോഴിക്കോട് ഹെറിറ്റേജ് ഇലയ്മിനേഷൻ പദ്ധതിയിൽ ആറ് കെട്ടിടങ്ങൾ ലൈറ്റിംഗ് നടത്തി ആകർഷകമാക്കിയിട്ടുണ്ട്.

Sl No	District	Name of Project
	Thiruvananthapuram	1. Destination Development at Varkala 2017 - Improvement to the renovation of Theerthakulam of Sree Janardhana Swami Temple and allied Structures at Varkala
		2. Additional works at Theerthakulam of Sree Janardhana Swami Temple
		3. Construction of Pilgrim Cum Facilitation Centre and Renovation of Pond in Udayadichapuram Temple, Kadakampally
		4. Construction of Amenity Center at Beemappally, Thiruvananthapuram
		5. Construction of Mandapam in front of Panchami Devi Temple, Pettah, Thiruvananthapuram
		6. Construction of Amenity Centre for Vettucaud Madre-De-Eus Church at TVM
		7. Construction of amenity centre at Balasubrahmanya temple, Kumarapuram
		8. Destination Development of Thekkan Kurishumala in Thiruvananthapuram
		9. Development of Tourism at Dakshina Kailasam Maheswaran Siva-Parvathy Temple
		10. Pilgrim Tourism Development at Swargaropitha Matha Church
		11. Tourism Development project at Aniyoor in Thiruvananthapuram District
		12. Construction of Convention Center At Sree Narayana Gurukulam, Chempazhanthy and Digital Musuem depicting various stages of Sreenarayana Guru's Life
		13. Construction of Auditorium at Kallampally Sri Durga Temple, Thiruvananthapuram
		14. Construction of Amenity Centre at Kusamuttam Temple, Chellamangalam Temple, Avukkulam Temple, Puthukkunnu CSI Church at Thiruvananthapuram
		15. Construction of Amenity Centre at Chittoor Thampuran Sree Bhadrakali Temple at Powdikonam
		16. Renovation of Noorul Huda Madrassa, Ahladapuram, Chempazhanthy
		17. Construction of Auditorium at Aliyavoor Siva Temple, Thiruvananthapuram

		18. Construction of Amenity Centre for Thenguvila Sree Mahadevi Temple at Kattayikkonam, TVM
		19. Construction of Amenity Hall at Kunnam Madathil Nada Devi Temple, Sreekaryam, TVM
		20. Pilgrim Heritage Circuit at Kolathukara, Thiruvananthapuram - Revised AS
		21. Pilgrim Heritage Circuit at Manvila, Kazhakkootam
		22. Construction of Amenity Center at Pullattukari Sree Bhagavathy Temple, Kazhakkootam
		23. Renovation of Thrippadapuram Mahadeva Temple Pond, Kulathoor
		24. Construction of Edathavalam facilities at Sree Mahadeva Temple, Kazhakkootam, TVM
		25. Vettinadu Gandhi Smaraka Mandapam And Tourist Facilitation Cum Information Centre At Vettinadu Ooruttumandapam Temple, Thiruvananthapuram
		26. Construction of Amenity Center at St. Jude Pilgrim Center at Vettinadu, Thiruvananthapuram
		27. Providing Basic Amenities at Aazhimala Shiva Temple,
2.	Alappuzha	28. Construction of tourist facilitation centre at Kanichukulangara Devi temple
		29. Construction of Tourist Facility centre at Kanichukulangara Devi Temple, Alappuzha - Phase II
3.	Ernakulam	30. Conservation of koothattukulam Sree Mahadeva Temple
4.	Malappuram	31. Mamangam – Chaverthara Heritage Tourism Project at Thirumandhamkunn Temple at Angadipuram, Malappuram
5.	Kozhikode	32. Development of tourism in the pilgrim circuit at St. George Church of Kolathuvayal in Kozhikode
		33. Rejuvenation of Urban Heritage Core near Thali Temple Phase - 1, Kozhikkode
		34. Light and sound show - Rejuvenation of Urban Heritage Core Near Thali temple, Kozhikkode
		35. Pilgrim Tourism Development at Lokanarkavu Temple, Kozhikkode
		36. Renovation of Nallur Shiva Temple, Feroke

		37. Tali Temple Pond Beautification works.,Kozhikode
		38. Renovation of Malik Ibn Dinar Masjid, Chaliyam, Kozhikode
		39. Renovation of Pallithara Temple at Feroke, Kozhikode
6.	Wayanad	40. Renovation of tribal performing center at Illathumoola tharavadu in Mananthavadu Taluk
		41. THP - Valliyoorkkavu development of Market and exhibition space
		42. Renovation of Thirunelli temple premises, Wayanad

 മലപ്പുറം ജില്ലാ പഞ്ചായത്ത്
 ഓഫീസ്